

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op 4 september 1975

Voorzitter Dr. P. J. van Nieuwenhoven opent de vergadering in de tijdelijke huisvesting van het Natuurhistorisch Museum, waar voor de komende 1½ - 2 jaar de maandelijkse bijeenkomsten gehouden zullen worden. Een woord van bijzondere dank richt hij tot Dr. Montagne, directeur van het Museum, die het mogelijk gemaakt heeft dat direct na de verhuizing deze week de vergaderruimte al beschikbaar was. De officiële opening van het „nood-museum” heeft plaats op 18 september; het is daags daarna voor het publiek toegankelijk.

Het dagelijks bestuur heeft besloten bij gelegenheid van deze opening een aanzienlijke bijdrage te leveren in de aanschaffingskosten van een 6-delig uit 1734 daterend werk „Memoires pour servir à l'Istoire des Insectes” van M. de Reaumur voor de bibliotheek van het Natuurhistorisch Museum. Dit besluit vindt algemene bijval bij de aanwezigen.

De voorzitter heeft zich verder afgevraagd of het Genootschap niet wat meer voor het Museum kan doen door bijvoorbeeld op enkele zondagmiddagen voor de bezoekers van het museum een voordracht te verzorgen.

De heer Montagne zegt dit een goed idee te vinden; hijzelf had gedacht aan hulp bij het surveilleren tijdens de zaterdag- en zondagmiddagen; het museum personeel is hiermede thans belast en ontvangt hiervoor vervangend vrije tijd.

Dit is thans reeds een zware opgave en gaat duidelijk ten koste van de tijd, die aan ieders eigen taak besteed kan worden. In het straks zoveel grotere gebouw zal een week-end ploegje ook groter moeten zijn, drie personen i.p.v. de huidige twee is wel het minimum. Deze uitbreiding is met eigen personeel niet goed meer op te brengen. Als bijvoorbeeld een groepje Genootschapsleden zich hiervoor bij toerbeurt beschikbaar zou willen stellen, is hem dat zeer welkom. Als voorbeeld noemt hij de Botanische Tuin in Terwinselen waar bewoners van het nabij gelegen

Bejaardencentrum geheel vrijwillig surveillancediensten verrichten.

De voorzitter vraagt de leden hun gedachten eens over dit voorstel te laten gaan.

De heer Smelik en de secretaris stellen zich alvast beschikbaar.

De heer Montagne zegt dat de hulp die het Genootschap aan het Museum gaat bieden hem plezierig getroffen heeft. Hij hoopt inderdaad dat de leden langdurig beschikbaar kunnen zijn voor dit plan.

Voor het plan van de voorzitter tot het houden van voordrachten, stellen voorlopig de heren Hensels, Kemp, van Mourik, Br. Virgilius Lefebvre en hijzelf zich al beschikbaar. In overleg met de Directeur kan een en ander worden uitgewerkt, terwijl behalve in het Maandblad ook via de pers de aandacht van het publiek op dergelijke voordrachtmiddagen gevestigd kan worden.

Ook geeft de voorzitter in overweging om door een werkgroepje een didactische plantencollectie samen te stellen ten behoeve van het onderwijs in Maastricht.

De heer J. Kemp meent hiervoor al een geschikte plaats te weten: een terreintje bij het voedingskanaal in het Bosserveld. Hij wijst nog op het bestaan heemtuinen, meestal in de buurt van stadsparken. Dan vermeldt de voorzitter dat ons lid de heer W. Otten onlangs de koninklijke onderscheiding van Officier in de Orde van Oranje Nassau verleend is wegens zijn grote verdiensten voor het onderwijs en het sociale leven in Maastricht (zie ook onder „Personalia” elders in dit nummer, red.). Meijuffrouw Merkelbag toont een bloeiende tak van een Kruiskruid-soort, die onderkend wordt als *Senecio Przewalskyi*. Deze plant, die hier zowel in het wild als gekweekt voorkomt, stamt uit Mongolië.

Br. Virgilius heeft uit de nalatenschap van de dit jaar overleden heer W. J. H. Maassen diens herbarium met bijbehorende inventarisatie-lijst ten geschenke gekregen. Bij een vluchtige beschouwing van de uit 1097 soorten bestaande mappen, constateerde hij veel vraat. Op advies zal hij zich tot de gemeentelijke ontsmettingsdienst wenden om het hele herbarium

te laten behandelen, alvorens tot sortering over te gaan. Het lag in zijn bedoeling om de heer Grégoire te vragen dit herbarium te bekijken, ware het niet dat deze ernstig ziek in het ziekenhuis is opgenomen.

De heer Gilissen heeft bij veelvuldige bezoeken aan het gebied rond de grintgaten bij Oost-Eysden vele vogelwaarnemingen gedaan en hiervan een indrukwekkende lijst opgesteld. Het ligt in zijn bedoeling om in een artikel voor het Maandblad ruime aandacht te schenken aan dit belangrijke vogelgebied, dat helaas door volstorten van de plassen dreigt te verdwijnen. In een rapport is Provinciale Waterstaat op dit unieke gebied geattendeerd en verzocht om de werkzaamheden stop te zetten.

De heer Smelik zegt hierop dat, als men ergens werkzaamheden signaleert, dit de laatste fase is van een plan waarover vele instanties zich reeds lange tijd tevoren gebogen hebben en waaraan vele procedures zijn voorafgegaan, zoals bijv.: concessieverlening voor grint- en grondwinning, de directe lozing van afvalwater (riolering dorpsgemeenschap) waar nog geen waterzuiveringsinstallatie aanwezig is, recreatieve doeleinden als campings en watersport.

Overigens is hij van mening dat de Overheid wel degelijk gehoor geeft aan plannen om bepaalde gebiedjes af te zonderen. Hij stelt voor om in overleg met Provinciale Waterstaat zulke gebiedjes te inventariseren. Heeft de Overheid namelijk voor een bepaald gebied al een bestemming, dan valt daar moeilijk meer aan te tornen. Dan is men gewoon te laat met de ontdekking dat het betreffende gebied gespaard zou moeten worden.

De heer Kemp maakt nog de opmerking, dat bijvoorbeeld door grintexploitatie een terrein inderdaad verandert, maar dan blijkt dat de nieuwe toestand weer aantrekkelijk is voor andere soorten vogels.

De heer Meys vraagt om bemiddeling van het Genootschap tot het weer openleggen en schoonmaken van de totaal dichtgegroeide Kampgroeve onder Epen, die uit geologisch oogpunt veel interessanter is dan de nabij gelegen Heimansgroeve.

Verder vraagt hij aandacht voor een meander van

de Geul onder Schin op Geul, die binnen niet te lange tijd door de rivier zal worden afgesneden, ware het niet dat de boer in wiens terrein het verschijnsel zich voordoet, dit proces steeds weer verstoort door de huidige loop geregeld vrij te maken.

De heer Montagne zegt dat het ingrijpen van de boer eerder toe te juichen is, al zijn diens motieven andere dan die van de landschapsbeschermer.

Voorts spreekt de heer Meys zijn teleurstelling uit over het feit dat het fietspadenplan, dat 25 jaar geleden door Provinciale Waterstaat is opgesteld, nog niet is uitgevoerd.

De heer Smelik antwoordt hierop dat het plan naar hij meent op de agenda staat van de in oktober te houden Statenvergadering.

Ook zegt de heer Meys verontrust te zijn over sommige totaal onbegaanbaar geworden droogdalen en grubben in Zuid-Limburg.

De heer Smelik zegt hierover dat het door gierlozingen verstoort raken van zuiveringsinstallaties, de veehouder genoopt wordt elders de overtollige mest krijgt te raken. Dat gebeurt dikwijls in de buurt van droogdalen met het bekende gevolg.

De heer Montagne voegt er nog aan toe dat Bureau Vallen zich buigt over het uitbrengen van praeadviezen in het kader van het Nationale Landschapspark en daarin zeker dit probleem zal verwerken.

Dan heeft de heer Meys nog vernomen dat vergunning tot uitbreiding van een bestaande löss-groeve aan de Susserweg aangevraagd gaat worden. Hij meent dat bij inwilliging, ontsiering van het landschap het gevolg zal zijn.

De heer Notten toont een brok steen met recente kalkafzetting uit het Bunderbos. Deze kalk komt in opgeloste toestand via het bronwater uit het oligoceen zand en wordt als gevolg van het ontwijken van koolzuurgas op hout, stenen e.d. afgezet.

De voorzitter vraagt of er belangstelling bestaat voor een in het kader van een actie van het Wereldnatuurfonds te vertonen film over de tropische regenwouden, bijvoorbeeld tezamen met het I.V.N./Limburg. De aanwezigen hebben er wel oren naar en de voorzitter zal voor de nodige contacten zorgen.

te Heerlen op 2 september 1975

Na een korte uiteenzetting van dr. Dijkstra over de gang van zaken betreffende de kringen van ons Genootschap, komen de aanwezige leden van de kring Heerlen tot het volgende besluit: aangezien er op ons voorstel van 6 mei een kleine commissie bestaande uit één lid van iedere afdeling samen te stellen, om te komen tot een regeling van de bevoegdheden en de plichten van de afzonderlijke afdelingen, geen enkele reactie gekomen is, besluiten de aanwezigen zelf zo'n commissie op te richten met als doel zelf deze taak uit te werken. Dit voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen.

In deze commissie zitten de dames T. Blankevoort, T. Sterken en de heer van Geel.

Mej. Blankevoort deelt mee dat zij onlangs een bloeiend exemplaar gezien heeft van het Maarts Viooltje (*Viola odorata*) en tevens een bloeiende, maar ook vruchtdragende appelboom. Verder vertoont ze enkele planten, verzameld op het stort van de O.N. III en wel de Eironde leeuwepok (*Linaria spuri*). Een klein plantje dat zeldzaam voorkomt in het Krijt- en Rivierendistrict. Verder Donderkruid (*Inula conyzia*), een composiet en hier minder zeldzaam, Noorse ganzerik (*Tilla norvegica*), een adventief, Moeraskers (*Roripa islandica*) en een Centaurea, waarvan de naam nog niet geheel zeker is. Over deze laatste soort hopen wij binnenkort nader bericht te kunnen geven.

De heer Bronneberg laat een paar exemplaren zien van Bergamotplant (*Monarda didyma*), een sierplant uit Noord-Amerika. *Monarda* behoort tot de Lipbloemigen, zijn schijnkransen zijn veelbloemig en de soort heeft een aromatische geur. *Monarda* is na verwant aan *Salvia*. Als bijzonderheid groeit vaak uit de schijnkrans een stengel omhoog die op zijn beurt een tweede bloeiwijze vormt. In een zaaisel van deze soort kan men planten met een dergelijke afwijking aantreffen tot een percentage van ongeveer 15, maar nooit hoger. Vermoedelijk heeft men te maken met een z.g. tussenras, waartoe ook klemdraai,

bandvormig of fasciatie behoren. Ook heeft hij Karmozijnbes (*Phytolacca esculenta*) meegebracht. Deze soort is afkomstig uit Oost Azië, hij wordt gekweekt om zijn vruchten voor het kleuren van wijn, suikergoed en jam. Hij verwildert gemakkelijk. De heer Salden brengt een exemplaar mee van Aard-aker (*Lathyrus tuberosus*), een soort met knolvormig verdikte wortels. Aker betekent eik en de knolletjes werden bij de naamgeving met eikels vergeleken. Dit exemplaar werd in 's-Gravenvoeren verzameld. Uit de reactie van de leden bleek, dat deze soort op verschillende plaatsen van Zuid-Limburg voorkomt en niet uitsluitend beperkt is tot de omgeving van de Maas.

De heer Mientjes toont Absintalsem (*Artemisia absinthium*) oorspronkelijk afkomstig van een zeer rijke vindplaats bij het station Schin-op-Geul, maar sedert enige jaren volledig verdwenen. Verder *A. alba* van een bekende vindplaats bij Dinant.

De heer Bult ontvangt graag opgaven van vindplaatsen van de paddestoel *Inonota hispidus*. Ook was het hem opgevallen dat vlinders die gelokt worden met een zoetsmeermengsel een voorkeur vertonen voor gezonde boomstammen als ondergrond, iets minder voor gezonde palen, maar een smeermengsel op houtwerk dat een beetje door een schimmel aangetast is, vermijden. Hij vraagt of anderen tot een zelfde conclusie gekomen zijn.

Vervolgens vertoont de heer van Geel een grote verzameling zeewieren door hem verzameld in Bretagne, waarbij de heer Bilo, student in Aken, die zich vooral met algen bezig houdt, een uitvoerige uitleg geeft. Hij laat een Groenalg zien, bestaande uit een steeltje, dat een paddestoelachtig uitgroei draagt. Bij de wisseling van eb en vloed wordt door fotosynthese zuurstof gevormd, waarbij de „paddestoel” opzwellt tot een bolvormig geheel. Van de Roodalgen is meegebracht een Koraalg (Corallina-soort). Soorten uit dit geslacht hopen veel kalk op in hun weefsels, waardoor ze op koralen gelijken. Verder worden soorten behorende tot de *Polysiphonia* *Derbesia* vertoond, welke groeien op een steenachtige ondergrond. *Laminaria hyperborea*, *digitata*, *laminaria*, eveneens

Roodalgen, zijn soorten die niet gebonden zijn aan een steenachtige bodem. Deze kunnen een lengte bereiken van enkele meters en om in hun voedsel-behoefte te kunnen voorzien zijn ze in het bezit van een primitieve vaatbundel. De eerstgenoemde soort kan tot elf bladachtige organen vormen, de tweede drie en de laatste slechts één. Verder wordt nog ver-toond *Fucus serratus*. Sommige soorten werden vroeger verzameld voor de bereiding van jodium. Nu haalt men deze stof uit de kalizouten, een sediment oorspronkelijk in zeewater afgezet. Chinezen en Japanners gebruiken bepaalde soorten wieren als voedsel.

Algen zijn aan een bepaalde omgeving gebonden. De meeste soorten Bruinalgen komen voor in ondiep water, daarna volgen de Roodwieren en tenslotte de Groenwieren, maar er is nogal wat variatie. Tot slot: algen en wieren zijn hetzelfde, maar in ons spraak-gebruik noemt men de grote soorten uit de zee, wieren en de kleine, zoals groene aanslag in aquaria, algen.

OPROEP

Zij, die belangstelling hebben voor veldwerk aan MOSSEN, kunnen zich in verbinding stellen met Willem Labey, Klokstraat 8, Mesch.

NIEUW WANDELPAD IN HET IMSTENRADERBOS

Ofschoon Heerlen zich als industrie- en winkelstad in deze eeuw enorm heeft uitgebreid – natuurlijk ten koste van veel groen – bestaat er gelukkig nog altijd de mogelijkheid om in het centrum (Aambos - zie wandelkaart 1) en niet zo ver van het centrum van-daan een flinke wandeling te maken en de natuur te verkennen.

Het Imstenraderbos is sinds 1941 eigendom van de gemeente Heerlen; de oppervlakte is 29 ha. Het hoogste punt van de gemeente (197 m. + N.A.P.) ligt in dit bos. Dat houdt in dat de vier aanbevolen en gemarkeerde wandelroutes over heuvelachtig ter-rein gaan. Maar er zijn genoeg banken om eens lekker uit te rusten en van een mooi uitzicht te genieten.

Aldus begint wandelkaart Nr. 2, uitgave van het I.V.N. in samenwerking met de dienst van Publieke Werken te Heerlen. Op 13 september werden de vier aanbevolen wandelroutes officieel opengesteld, als onderdeel van het feestprogramma, naar aanleiding van het 15-jarig bestaan van de afdeling Heerlen van het I.V.N.

Zo werd er weer een natuurgebied beter toegankelijk gemaakt voor liefhebbers. Over dergelijke ontslui-tingen maakt men zich nog wel eens bezorgd: onder de druk van het groter wordend toerisme zouden flora en fauna in zo'n gebied hard achteruit kunnen gaan. Toch menen wij dat het I.V.N. op de goede weg is in zijn pogingen begrip te kweken bij het grote publiek voor natuur en landschap. Onbekend maakt onbemind. Natuur- en landschapsbescherming vra-gen veel geld, belastinggeld! En als je dat dan ook nog moet opbrengen voor iets dat je niet kent!

Wij feliciteren de afdeling Heerlen van harte met haar jubileum, en in het bijzonder met dit initiatief!

P. J. van Nieuwenhoven.